

BUY SMART

Zelené nakupování je chytrá volba

Nakupování a ochrana klimatu

Obecné pokyny pro zelené nakupování

Podporováno

Intelligent Energy Europe

www.buy-smart.info\czech

Vydavatel:

Ekodoma Ltd
3-3 Noliktavas street
Riga LV-1010
Lotyšsko
ekodoma@ekodoma.lv, www.ekodoma.lv

Tvorba obsahu:

Berliner Energieagentur GmbH, Německo
ENEA, Itálie
Energiekontor, Švédsko
Ekodoma, Lotyšsko
O.Ö. Energiesparverband, Horní Rakousko
SEVEn, Česká republika
ZRMK, Slovinsko

Uspořádání a zpracování textu:

Ekodoma Ltd, Lotyšsko

Datum:

prosinec 2009

Právní upozornění:

Veškerou odpovědnost za obsah této publikace nesou autoři. Tato publikace nemusí nutně odrážet názory Evropských společenství. Evropská komise nepřebírá žádnou odpovědnost za jakékoliv použití informací v této publikaci obsažených.

Obsah

1. Úvod	4
2. Právní rámec zeleného nakupování	6
2.1 Soukromé nakupování	6
2.2 Veřejné nakupování	6
2.3 Směrnice o ekodesignu	8
3. Metody a proces nakupování	9
3.1 Metody nakupování	9
3.2 Proces nákupu	10
3.3 Energetické a environmentální požadavky a kritéria	11
3.4 Environmentální kritéria v různých fázích procesu nákupu	11
3.5 Posuzování nabídek	12
4. Praktické pokyny	15
4.1 Výkonnostní tabulky	15
4.2 Výpočet nákladové efektivity	15
5. Odkazy	16

1. Úvod

Aby Evropská unie mohla splnit své závazky v rámci Kjótského protokolu, musí do roku 2012 snížit své emise CO₂ o 8%.

K dosažení stanovených cílů pomáhá široká paleta činností od podpory obnovitelných zdrojů energií a zavádění úspor energie v budovách až po všeobecné zavádění zásad zeleného nakupování u veřejných institucí i soukromých firem.

Nakupování veřejného i soukromého sektoru představuje značnou část ročního hrubého produktu státu, například veřejný sektor v EU vytváří okolo 16% HDP. Veřejný sektor je nejvýznamnější profesionální nakupující, lépe řečeno nejvýznamnější poptávající v Evropské unii, jehož kupní síla se pohybuje okolo 1500 miliard eur ročně. Spolu s kupní silou komerčních firem neustále roste tržní postavení profesionálních nakupujících. Vedle dopadů nákupních rozhodnutí na životní prostředí by nakupování institucí a firem mohlo v budoucnu mít významný vliv na vývoj výrobků. Oproti globálně operujícím výrobcům však mají profesionální nakupující na národní a regionální úrovni méně možností k praktickému prosazení svých představ. Možností, jak poptávající podpořit – kromě sdružování nákupních objednávek (společné nakupování) – je používání energetických štítků, přesněji řečeno jejich zavedených kritérií.

Energetické štítkování se týká kancelářské a spotřební elektroniky, spotřebičů, osvětlovací techniky a též zelené elektřiny. V Evropě bylo v posledních několika letech vyvinuto několik nákupních nástrojů a zelené nakupování je aktivně prosazováno u veřejných institucí i soukromých firem. Projekt „Buy Smart“, financovaný v rámci evropského programu „Inteligentní energie pro Evropu“, je logickým pokračováním projektu „GreenLabelsPurchase“, jehož cílem bylo prosazovat, uskutečňovat a dále rozvíjet nástroj zeleného nakupování (pořizování energeticky úsporných výrobků) v soukromých i veřejných institucích s využitím již dříve vyvinutých metodických pokynů a nástrojů zeleného nakupování.

Účelem toho metodického pokynu je předat informace a doporučení ohledně procesu nakupování včetně právnických a praktických informací.

Zohledňování energetické úspornosti a ochrany ve výběrových řízeních, jež jsou součástí komplexních systémů environmentálního managementu, ale i při jednorázových nákupech pomáhá nejen zlepšovat životní prostředí, ale též podporovat udržitelnou ekonomiku. Tento metodický pokyn proto představuje spolehlivou oporu v otázkách potenciálu úspor energií a zároveň přináší užitečné rady.

Tento metodický pokyn je určený:

- profesionálním nakupujícím a nákupčím,
- referentům ochrany životního prostředí a energetiky,
- a poradcům,

kteří v pořizování spotřebičů a energií vidí nástroj ochrany klimatu a udržitelného podnikání a dokážou tuto představu dle svých možností uskutečňovat.

Tento metodický pokyn obsahuje:

- právní rámec pro výběrová řízení s ohledem na environmentální aspekty,
- možnosti zahrnutí významných environmentálních kritérií do pravidel nakupování,
- možnosti dosažení shody s omezeními právního rámce,

- zahrnování environmentálních aspektů do jednotlivých kroků nakupování při zvážení jednotlivých postupů a hodnotících kritérií,
- a praktické rady krok za krokem k realizaci procesu zeleného nakupování.

Všeobecná část popisuje základy pořizování jednotlivých výrobků, jež jsou pro firmu či instituci významné. Pro jednotlivé skupiny výrobků (kancelářská technika, domácí spotřebiče, osvětlovací technika, zelená elektřina, vozidla a stavební materiál) byly vytvořeny zvláštní metodické pokyny, jež lze aplikovat podle konkrétních potřeb.

Podstatnou část tohoto metodického pokynu tvoří kritéria pro spotřebu energií, neboť na potenciálu energetických úspor se zakládá ekologická výhodnost, která jde často ruku v ruce s výhodností ekonomickou. Samozřejmě je možné a žádoucí doplňovat i další kritéria významná pro životní prostředí (např. ekologické štítkování). Doporučujeme proto seznam literatury o ekologickém nakupování na konci tohoto metodického pokynu.

2. Právní rámec zeleného nakupování

Pravidla nakupování na národní i mezinárodní úrovni by měla zvyšovat konkurenci mezi jednotlivými dodavateli, aniž by přitom docházelo ke zvýhodňování či diskriminaci. Cílem je proto poskytnout transparentní a ověřitelné podmínky, jež zaručují nejlepší poměr ceny a výkonu u všech nákupů. Pravidla podporují volný obchod mezi státy a zvyšují konkurenci mezi dodavateli.

2.1 Soukromé nakupování

a) Soukromé firmy nejsou vázány právními předpisy tak, jako veřejný sektor.

Soukromé firmy nemají povinnost při nakupování dodržovat zákonem stanovené podmínky pro nakupování. Opatření k ochraně životního prostředí a optimalizace spotřeby energií a materiálů jdou obvykle ruku v ruce s ekonomickou výhodností a zvyšují konkurenční postavení firem. Neexistují však žádné zákonné povinnosti ani omezení pro zohledňování těchto kritérií při soukromém nakupování.

Výjimkou jsou podniky a projekty, jež jsou většinově (více než 50%) dotovány státními institucemi, nebo vystupují jako veřejní nakupující. Aby při těchto nákupech nedocházelo k pokřivení konkurenčního prostředí, musí se řídit evropskými a národními právními předpisy pro nakupování.

b) Provozuje-li firma systém environmentálního managementu, jsou environmentální kritéria jedním z doporučení přijatých pravidel nakupování.

Systémy environmentálního managementu regulují mezinárodní normy (ISO 14001) a směrnice EU (EMAS). Účelem systémů environmentálního managementu v Evropské unii je podpora ekologicky šetrných činností, výrobků a služeb a jejich udržitelné realizace. Zúčastněné společnosti musí tyto environmentální cíle zohledňovat ve svém firemním řízení. Udržitelné nakupování je zásadní součástí environmentálního managementu a v budoucnu má být soukromými firmami více zohledňováno.

2.2 Veřejné nakupování

Veřejné nakupování je vázáno zákonnými povinnostmi. Právní rámec, jenž regulují národní a evropské právní předpisy v oblasti rozpočtů a konkurenčního prostředí, pokrývá:

- účelné využívání veřejných financí,
- prevenci zvýhodňování a korupce.

Základními požadavky jsou následující zásady veřejného nakupování vzhledem k ekologickým kritériím:

a) Nákupčí veřejných institucí jsou při nakupování vázáni povinným postupem.

Nezákladnější požadavky směrnic o výběrových řízeních jsou dány zákonem a představují zásady nediskriminace, rovného zacházení, transparentnosti a konkurence. Nadto zavádí právní rámec pro veřejné nakupování několik směrnic EU. Jednou z nich je směrnice 2004/18/ES, jež nahrazuje směrnicí 93/36/EHS. Pravidla zadávání veřejných zakázek obsahují pokyny ohledně výběru dodavatele a posuzování nabídek.

Směrnice o zadávání veřejných zakázek se vztahují na veškeré smlouvy o veřejných dodávkách. Paragrafy týkající se uplatňování pokynů EU se vztahují na zakázky, jejichž hodnota překračuje určitou hranici. Účelem pokynu je otevřít mezinárodní trhy a posílit konkurenci. Zadavatelé by se též měli vyvarovat diskriminaci, zadávání tedy musí být transparentnější. Nákupčí veřejných institucí by se navíc měli řídit metodickými pokyny pro veřejné instituce.

Předpisy pro zadávání veřejných zakázek musí být zavedeny na federální, státní a obecní úrovni a na

úrovni veřejnoprávních právnických osob (organizací, institucí). Předpisy pro zadávání veřejných zakázek se vztahují též na soukromoprávní právnické osoby, jež jsou financovány z veřejných zdrojů, nebo v nichž stát drží většinový podíl (např. nemocnice, veřejné společnosti v odpadovém hospodářství, správy bytového fondu). Tyto organizace jsou neziskové a provozované na základě všeobecného veřejného zájmu.

b) Na veřejné zakázky musí být na celostátní úrovni vypisována veřejná výběrová řízení.

Na zakázky, jejichž hodnota je pod stanovenou hranicí se vztahují zásady Smlouvy o EU, aby byla zajištěna transparentnost, otevřené postupy a spravedlivá konkurence mezi dodavateli. Omezené nebo předem dohodnuté nákupní řízení je možné pouze za určitých okolností, jež stanoví národní zákony (viz kapitolu 3.1).

c) Na veřejné zakázky od určité hodnoty musí být vypisována veřejná výběrová řízení v rámci Evropské unie.

Veřejné resorty musí povinně vyhovět směrnicím EU, jež požadují celoevropské výběrové řízení na smlouvy o veřejných pracích, veřejných dodávkách a veřejných službách nad určité mezní hodnoty. Tyto hodnoty jsou:

- u smluv na veřejné práce: 4 845 000 €
- u smluv na veřejné dodávky a veřejné služby
 - u veřejných institucí 193 000 €
 - u úřadů federálních vlád 125 000 €
 - u institucí v energetice, vodohospodářství a dopravě 387 000 €. [Novelizovaný článek 8.1 ze dne 1. 1. 2010]

d) Zohledňování environmentálních aspektů je v souladu s příslušnými národními a evropskými zákony o zadávání veřejných zakázek.

Evropská směrnice 2004/18/ES stanoví základní podmínky pro zohledňování environmentálních aspektů při hodnocení nabídek. Existují různé možnosti zahrnutí environmentálních aspektů do procesu hodnocení nabídek (viz e až g).

Při rozhodování o nákupu lze zohlednit nástroje, jako jsou například energetické nebo ekologické štítkování. Vyšší náklady způsobené ekologickou šetrností se zpravidla uznávají, pokud jsou spojeny s úsporou nákladů ve střednědobém a dlouhodobém horizontu.

Kupující dále může svobodně stanovit kritéria přijetí nabídek, pokud jsou v souladu se Smlouvou o EU, zásadami EU a jsou objektivní, transparentní a nediskriminující. Tyto zásady tvoří základ každého výběrového řízení na národní i celoevropské úrovni. Zadávání zakázek na národní úrovni je tedy obdobné celoevropským postupům.

e) Environmentální aspekty

Požadavky na vlastnosti výrobků nabízejí možnost zahrnout environmentální aspekty do procesu nakupování. Jejich součástí je druh a složitost nabízené služby. Požadavky na vlastnosti musejí mít se zadáním souvislost a být formálně uvedeny v zadávací dokumentaci. Nesplnění kritéria zadání vede k vyřazení z procesu posuzování nabídek.

V rámci ekologicky šetrného výběrového řízení může být v rámci konkretizace požadavků na hmotné i nehmotné výrobky povinný zvláštní výrobní postup (např. elektřina vyrobená z obnovitelných zdrojů). Přímo součástí popisu zadání může být povinnost označovat výrobek energetickým štítkem obdobným, jaké se používají v EU. Vyhovění požadavků na technické vlastnosti lze doložit též dobrovolným energetickým a ekologickým štítkováním. Uznány musejí být i další doklady o splnění

kritérií.

f) Environmentální aspekty v kritériích pro přijetí nabídky

Kritéria pro přijetí nabídky slouží jako nástroj pro posouzení nejvhodnější nabídky a představují výhodu pro nakupujícího (např. program ekologického managementu a auditů). Musí mít souvislost se zadáním a jejich důležitost musí být uvedena ve smluvní dokumentaci za účelem vyloučení diskriminace účastníků výběrového řízení.

Lze zavádět též environmentální kritéria pro přijetí nabídky. Doplňkovými kritérii pro nabídku jsou například nízký příkon u srovnatelně drahých přístrojů a nízké emise CO₂ (prostřednictvím zelené elektřiny). Environmentální kritéria pro přijetí nabídky by měla vycházet z environmentálních cílů dané instituce. Tím se předejde zařazování neplatných kritérií.

g) Vyhodnocení nejvhodnější nabídky

Existují dvě varianty přijetí nabídky. Za prvé lze vybrat nabídku levnější, jež vyhovuje kritériím pro přijetí. Za druhé lze vybrat nabídku nejvhodnější ve smyslu dobrého poměru ceny a výkonu. V úvahu se berou veškeré náklady za dobu životnosti výrobku (náklady za životní cyklus, LCC; např. na energii, údržbu, likvidaci). Tím lze odhalit skryté následné náklady, což může pomoci rozpoznat levnější nabídku, která by byla méně výhodná. Zohledňují se pouze náklady za životní cyklus výrobku počínaje posuzováním nabídek a konče dodáním plnění. Externí náklady, např. poškození životního prostředí, nemusí být při určování nejvhodnější nabídky zohledněny.

Doporučujeme druhou variantu určení výhodnosti nabídek vzhledem k jejímu racionálnímu přístupu k nákladové efektivnosti, jež se veřejných institucí obzvláště týká.

2.3 Směrnice o ekodesignu

Směrnice o ekodesignu č. 2009/125/ES, v platnosti od října 2009, stanoví rámec pro určování požadavků na energetické a environmentální vlastnosti výrobků spotřebovávajících energii a s energií souvisejících. Jejím smyslem je spustit proces zdokonalování environmentálních vlastností výrobků tím, že zavádí zákonné požadavky na taková klíčově významná kritéria spotřeby energie, jako jsou spotřeba energie v pohotovostním režimu a ve vypnutém stavu, snížení spotřeby energie během životního cyklu výrobku atd.

Směrnice o ekodesignu prostřednictvím různých cílů, kritérií a opatření směřuje výrobce výrobků k výrobě vhodnějšího sortimentu a tím k investicím do omezení emisí skleníkových plynů a zlepšování klimatu.

Směrnice též obsahuje požadavek, aby výrobci či dodavatelé spotřebitele informovali o dopadech výrobků na životní prostředí a spotřebě energie, čímž má být zajištěno co nejlepší využití výrobků s ohledem na spotřebu energie a chování šetrné vůči životnímu prostředí. Směrnice bude mít vliv na hlavní skupiny výrobků: osvětlovací techniku, domácí spotřebiče, elektromotory atd.

Pravidla a kritéria, jež tvoří rámec směrnice, díky požadavkům na energetické a ekologické štítkování pomohou zdokonalovat a modernizovat podmínky v rámci zeleného nakupování a zároveň kritéria v současné době používaná (či je dokonce aktualizovat).

3. Metody a proces nakupování

V závislosti na výrobku a hodnotě nákupu lze použít různé metody posuzování nabídek. Existují tudíž i různé varianty zahrnutí environmentálních kritérií do procesu nákupu. Následující text v hlavních rysech popisuje postup nákupu a ukazuje tak možnosti zahrnutí environmentálních kritérií do jednotlivých vybraných kroků.

Další úvahy se týkají otevřených řízení. Soukromý nakupující může svobodně zařazovat i pravidla otevřeného řízení jeho firmy.

3.1 Metody nakupování

Nákupčí veřejných institucí jsou vázáni podmínkami postupů zadávání veřejných zakázek a smluvními podmínkami, jež stanoví národní směrnice o zadávání veřejných zakázek. Přesáhne-li hodnota zakázky určitou mez, musí se řídit též předpisy o zadávání veřejných zakázek Evropské Unie, podle nichž je povinné celoevropské výběrové řízení.

Evropské výběrové řízení rozeznává tři metody posuzování nabídek:

- otevřené řízení,
- omezené řízení,
- dohodnuté řízení.

a) Otevřené řízení

Veřejné výběrové řízení je zpravidla nutné veřejně vyhlásit. Zadavatel tedy řízení vyhlašuje přímo na úrovni Evropské unie. Své nabídky mohou podávat všichni zájemci, čímž je zaručena neomezená konkurence. Do zadávací dokumentace lze v rozsahu právního rámce zařadit i environmentální kritéria.

b) Omezené řízení

Omezené řízení lze vést pouze za určitých podmínek. V tomto druhu řízení je k podání nabídek přizván jen omezený počet firem. Skupinu možných zájemců lze stanovit ex-ante vyjádřením zájmu nebo prostřednictvím veřejné soutěže, jež sníží počet možných zájemců po posouzení jejich způsobilosti. K podání nabídek by mělo být přizváno alespoň 3-5 způsobilých firem. Pro zařazení environmentálních kritérií platí totéž pravidlo jako u otevřeného řízení.

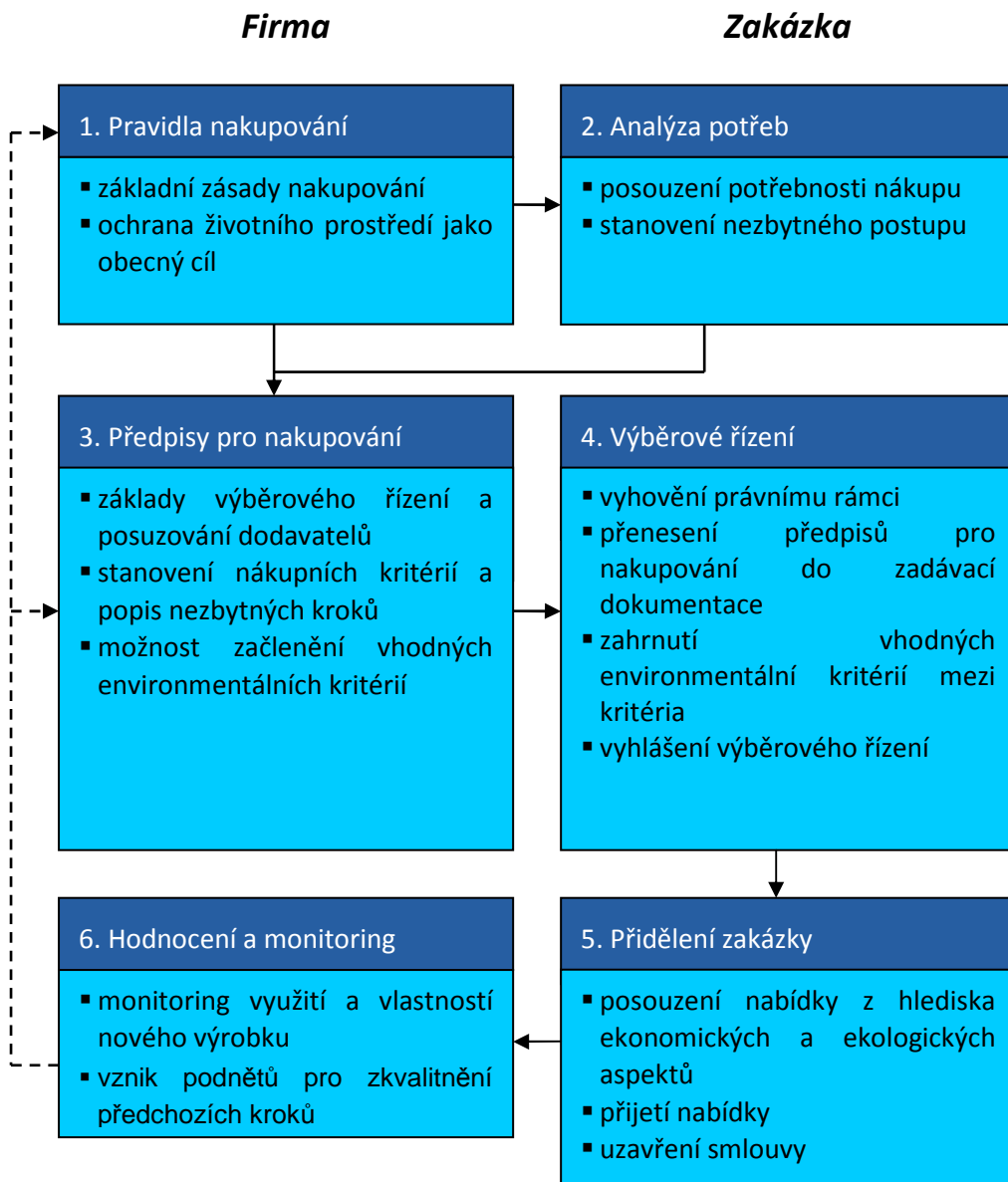
c) Dohodnuté řízení

Zadavatel může svobodně volit z metod zadání, pokud splňuje základní zásady směrnic o zadávání veřejných zakázek. Řízení lze provést buď po vyhlášení veřejné soutěže nebo i bez ní. Obsah zadání je třeba dohodnout s vybranými firmami.

Řízení s jediným zájemcem je možné pouze v ojedinělých případech. Předepsané vytřídění zájemců (pokud možno výběrovým řízením) by mělo zaručit rozsáhlou konkurenci a transparentnost řízení.

3.2 Proces nákupu

Postup při konkrétním nákupu určují obecná pravidla nakupování celé instituce. Tuto provázanost u jednotlivých kroků nákupu ukazuje následující schéma.

Ilustrace 1: Proces nákupu prostřednictvím veřejného výběrového řízení [podklady poskytl Berliner Energieagentur GmbH: Igöb 2000]

3.3 Energetické a environmentální požadavky a kritéria

První fáze vypracovaného postupu nakupování vychází z požadavků, jež jsou formulovány jako kritéria pro posuzování nabízeného výrobku.

Zde je nazýváme environmentálními kritérii, i když se často týkají jak environmentálních, tak i energetických vlastností výrobku.

Požadavky a kritéria byly pečlivě vybrány na základě studie provedené v rámci projektu „GreenLabelsPurchase“, jehož součástí byla analýza stávajících systémů energetického a ekologického štitkování. Štitkování v EU slouží jako doplňkový nástroj snižování energetické náročnosti výrobků a pomáhá spotřebitelům s rozhodováním při výběru výrobků z nabízeného sortimentu. Metodické pokyny pro každou skupinu výrobků obsahují popis těch štitků, jež sloužily jako základ pro tvorbu výkonnostních tabulek na každý konkrétní výrobek.

3.4 Environmentální kritéria v různých fázích procesu nákupu

Do jednotlivých fází procesu nákupu lze zahrnovat environmentální kritéria (viz ilustraci 1). Následuje přehled možností:

1. Pravidla nakupování

Doporučuje se do pravidel nakupování promítnout všeobecné zásady politiky vedení ještě dříve, než je zahájen samotný proces nákupu. V případě, že firma nebo instituce má zaveden systém environmentálního managementu nebo jí velmi záleží na environmentálních cílech, většina odpovídajících pokynů je již součástí pravidel nakupování. Environmentální kritéria mají pak při posuzování nabídek větší význam, protože za nimi stojí vedení firmy.

2. Analýza potřeb

Zde se provádí přezkoumání nezbytnosti nákupu a jeho složitost. Tím dojde k posouzení možných alternativ k nákupu výrobku, např. opravy starších přístrojů nebo leasingu nového výrobku, a zároveň též opatření k zvýšení účinnosti a synergie ekologických aspektů. Kritická a přesná analýza potřeb je jedním z nejvýznamnějších kroků v ekologicky šetrném nakupování.

3. Předpisy pro nakupování

Předpisy pro nakupování stanoví technické, ekonomické i ekologické požadavky na výrobek. Vlastnosti musí být dostatečně konkretizované a ekonomicky měřitelné. Indikátor „ekologická šetrnost“ by byl příliš nekonkrétní. Přípustnými indikátory ekologičnosti jsou např. přibližné hodnoty spotřeby elektřiny či vody u daného přístroje a náklady na jeho údržbu a likvidaci. Význam jednotlivých kritérií lze zdůraznit jejich rozdílnou váhou.

Sem lze zařadit kritéria některého konkrétního systému štitkování. Povinné štitky lze přímo považovat za minimální podmínku. V případě dobrovolných štitků lze vzhledem k zásadě nediskriminace vyžadovat pouze shodu s požadovanými mezními hodnotami.

Předpisy pro nakupování by měly obsahovat též základ pro posouzení nejchopitelnější nabídky.

Sem patří programy pro analýzu provozních nákladů i posuzování jednotlivých nákladů za životní cyklus.

4. Výběrové řízení

Předpisy pro nakupování s uvedenými indikátory vlastností se převedou do zadávací dokumentace a v případě potřeby konkretizují. Lze uvést například požadavky na možnosti práce v síti při nákupu počítačů nebo určité kategorie energetické úspornosti u domácích spotřebičů.

Pokud při budoucím nákupu bude zohledněno pouze několik environmentálních nebo energetických kritérií, je možné tyto dodatečné podmínky zahrnout přímo do stávající zadávací dokumentace. Je-li nutné v procesu nákupu zohlednit více environmentálních kritérií, pro jednotlivé třídy přístrojů lze použít obecně platné environmentálně výkonnostní tabulky.

5. Přidělení zakázky

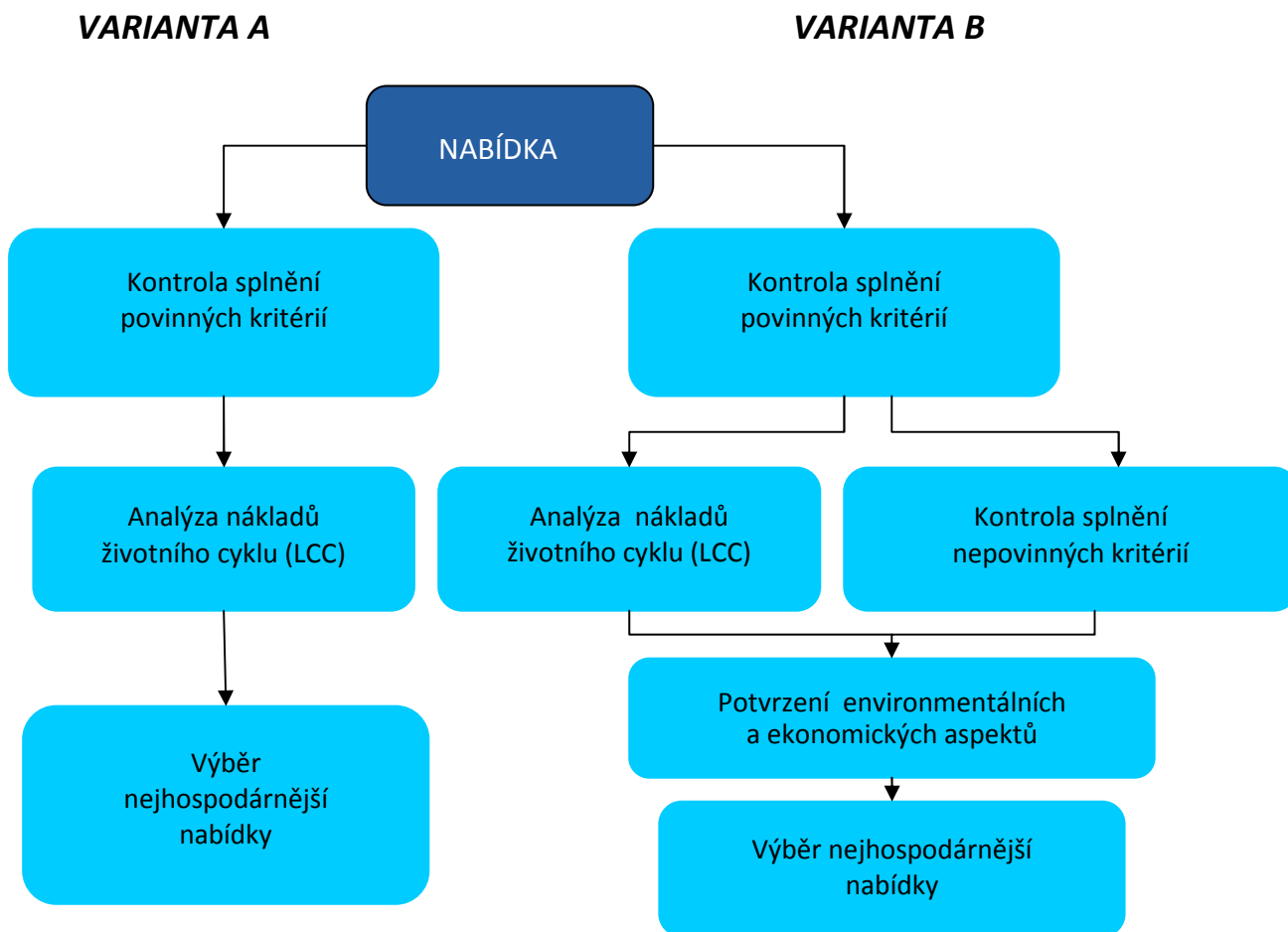
Nejprve je třeba stanovit, zda nabídka splňuje veškeré minimální požadavky (povinná kritéria, viz kapitolu 3.5). Vyhodnocení nabídek lze provést prostřednictvím analýzy provozních nákladů. Způsob výpočtu výdajů za elektřinu a provozních nákladů je konkretizován na začátku výběrového řízení. Pro porovnání jednotlivých nabídek je k dispozici několik kalkulaček pro moduly 1 až 5 této příručky. Ekologicky šetrný nákup se vyznačuje seriózním zohledněním kritéria „provozní náklady“ při posuzování nabídek k přijetí.

Další možností zahrnutí environmentálních anebo energetických kritérií je uvedení povinných či nepovinných hodnot v zadávací dokumentaci. Nabídka je přijata při splnění všech povinných kritérií po posouzení nepovinných kritérií ve vztahu k dalším kvalitativním faktorům, jejichž pomocí se nejehospodárnější nabídka určuje.

3.5 Posuzování nabídek

Musí být vybrána nejehospodárnější nabídka, jež splňuje požadovaná kritéria. V případě, že na zájmy ochrany životního prostředí má být kladen větší důraz, prvním krokem při vyhodnocení nejehospodárnější nabídky jsou vedle ceny nabídky (varianta A v ilustraci 2) náklady za životní cyklus (zde především výdaje za energie a snižování emisí CO₂). Náklady za životní cyklus ve vztahu k investičním nákladům představují regulační nástroj pro udržitelné podnikání.

Do výběrového řízení lze zařadit i další environmentální kritéria, jež nejsou v souladu s výše uvedeným postupem. Lze je zařadit jednak jako povinná kritéria (minimální požadavky) a jednak jako kritéria nepovinná, pomáhající jako ukazatel při výběru nejlepší nabídky. Nepovinná kritéria jsou při určování nejlepší nabídky zohledňována podle jejich významu obdobně jako výše zmíněné náklady za životní cyklus. Kombinace povinných a nepovinných (cílových) kritérií je obecně přínosná, jak ukazuje varianta B v ilustraci 2.

Ilustrace 2: Posuzování nabídek podle jednotlivých variant

Jsou-li ve výpočtech zahrnuty energetické environmentální požadavky, musí být zohledněny následující faktory:

Dodavatelé musí zaručit maximální úroveň spotřeby energie a elektřiny pro výpočet.

Měly by být realisticky změřeny a pokud možno empiricky potvrzeny faktory jako např. doba v různých provozních režimech za rok.

Měla by být pokud možno zohledněna technická opatření ke snížení spotřeby energie, např. řízení spotřeby u počítačů a funkce automatického vypínání.

Základem pro zahrnutí environmentálních kritérií je stanovení povinných kritérií (též minimálních kritérií) a zároveň kritérií, jež přispívají k pozitivnějšímu vyhodnocení nabídek.

a) Povinná kritéria: Tato kritéria budou zahrnuta ve výkonnostních tabulkách a dodavatel služeb či výrobků je musí splnit (např. maximální příkon elektrického zařízení). Nesplnění povinného kritéria vyřazuje nabídku z výběrového řízení. Tento postup vyžaduje přísné dodržování stěžejních environmentálních kritérií.

b) Nepovinná (cílová) kritéria: Tato kritéria se vyhodnocují pomocí bodování a je k nim v rámci procesu posuzování nabídek přihlíženo ve vztahu k dalším kritériím pro přijetí nabídky. Celkový počet

bodů za nepovinná kritéria (celkem 100% možných) představuje míru shody s environmentálními požadavky, jako jsou např. recyklovatelnost či energetická úspornost. Do hodnocení nabídek vstupují tato kritéria v závislosti na důležitosti, která jim je přiřazena. Ekonomickým a environmentálním požadavkům tak lze přiřadit příslušnou váhu.

Environmentální požadavky mohou mít v zásadě významný vliv i pokud nabídka nesplňuje povinná kritéria, jsou-li jako nepovinná kritéria vysoce bodově ohodnoceny. Proto zařízení, jež nesplňují určité kritérium, mohou být vzata do úvahy, pokud získají přesvědčivé bodování za environmentální vlastnosti. Při volbě tohoto přístupu však nemohou cíle firmy spolehlivě vyhovět požadavkům.

4. Praktické pokyny

K posuzování nabídek v rámci výběrového řízení se používají environmentální, energetická, jakostní a další kritéria, jež jsou v závislosti na zvoleném postupu zahrnuta ve výkonnostních tabulkách jako povinná anebo cílová kritéria.

Povinná kritéria stanovují závazné požadavky na nabízené výrobky. Neschopnost nabídnout výrobek, jenž by vyhovoval stanoveným kritériím, automaticky vyřazuje účastníka z výběrového řízení.

Nepovinná (cílová) kritéria v komplexním procesu nákupu nabídky účastníka umožňují získat další body. Body jsou přidělovány na základě důležitosti jednotlivých aspektů nakupovaného výrobku. Nejvyšší možný počet bodů je 100, což znamená, že nabízený výrobek splňuje všechna požadovaná kritéria.

Při zeleném nakupování se řídíme těmito kroky:

- Zvolíme zjednodušený (varianta A) nebo komplexní (varianta B) postup nákupu.
- Rozešleme vybraným dodavatelům/prodejcům pozvánky k účasti ve výběrovém řízení a příslušné výkonnostní tabulky. Oznámíme, že nabídky musí splňovat povinná kritéria, jinak budou vyřazeny. Ujistíme se, že výběrové řízení je v souladu s místními právními předpisy.
- Vybereme ty nabídky, jež splňují povinná a zákonná kritéria.
- Pomocí kalkulačky vybereme nejehospodárnější nabídku: vkládáme údaje související s užíváním výrobku (musejí být vyplněny buňky v listu nákladů za životní cyklus); údaje vyplněné ve výkonnostní tabulce vkládáme do listu nejehospodárnější nabídky. Kalkulačka označí nejehospodárnější nabídku, tedy vítěze výběrového řízení.

Nástroje (výkonnostní tabulky a kalkulačky) pro všechny druhy výrobků jsou k dispozici ke stažení z internetových stránek projektu.

4.1 Výkonnostní tabulky

Výkonnostní tabulky pomáhají posoudit environmentální aspekty, konkretizované pro každý jednotlivý nakupovaný nebo pořizovaný výrobek s důrazem na energetickou úspornost a ochranu klimatu. Návrh výkonnostních tabulek vychází z kontrolního seznamu používaného agenturou veřejných zakázek v Rakousku. [PROCUREMENT SERVICE]

Jak již bylo popsáno v kapitole 3.5, do výběrového řízení lze formou povinných a nepovinných kritérií zahrnout environmentální anebo energetická kritéria. Této možnosti využívají i výkonnostní tabulky. Lze tak jednoznačně ověřit splnění povinných kritérií. Splnění nepovinných kritérií lze ohodnotit přidělením bodů v závislosti na jejich váze. Bodové hodnocení (nejvyšší dosažený počet bodů) provádíme ve sloupci „volitelné“. Celkový součet bodů je 100 a představuje 100% splnění nepovinných kritérií. Již existují vzory možného přidělení vah a bodů, lze je však upravovat podle konkrétní volby nakupujících institucí.

4.2 Výpočet nákladové efektivity

Nákladová efektivita nabídky závisí nejen na kupní ceně, ale též na provozních nákladech. Za účelem porovnání nabídek se hodnotí výdaje za energie a kapitálové výdaje po celou předpokládanou dobu životnosti výrobku.

Pro každý druh výrobku existuje kalkulačka, jež vypočítá nákladovou efektivitu nabídek. Do volných buněk excelovských listů se vyplní požadované vlastnosti konkrétního výrobku podle údajů

poskytnutých dodavateli, kteří se účastní výběrového řízení, a určitých vlastních údajů. Na základě výsledků výpočtu lze nabídky porovnat a vybrat z nich tu nejvhodnější.

5. Odkazy

1. Informace Evropské unie k zadávání veřejných zakázek:

http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement

2. Směrnice 2004/17/ES:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0017:EN:NOT>

3. Směrnice 2004/18/ES:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0018:EN:NOT>

4. Směrnice o ekodesignu:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:285:0010:0035:EN:PDF>

5. Projekt IEE „GreenLabelsPurchase“:

<http://www.greenlabelspurchase.net/>